

dr Daria Majewska-Bielecka

adiunkt ZPSB

Certyfikowanie zawodów księgowych w kontekście ich deregulacji

Streszczenie:

Wprowadzenie w 2014 roku ustawy o ułatwieniu dostępu do wykonywania zawodów regulowanych zmieniło zasady certyfikowania zawodów księgowych. Zlikwidowano proces wystawiania certyfikatów przez Ministerstwo Finansów, przez co powstała luka w tym obszarze. Lukę tę próbują wypełniać organizacje branżowe, takie jak Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, czy Centrum Informacji Księgowej. Celem opracowania jest zaprezentowanie i porównanie aktualnych sposobów i zasad certyfikacji zawodu księgowego przez te dwie organizacje, w kontekście ustawy deregulacyjnej.

Słowa kluczowe:

deregulacja, księgowy, certyfikowanie

Wprowadzenie

Bardzo duża część przedsiębiorców w celu optymalizacji kosztów decyduje się na powierzenie prowadzenia swojej księgowości wyspecjalizowanym biuram rachunkowym. Autorka podejmuje próbę zbadania zasad certyfikowania zawodów księgowych, poprzez analizę funkcjonujących w branży rachunkowej certyfikatów. Celem opracowania jest zaprezentowanie i porównanie aktualnych sposobów i zasad certyfikacji zawodu księgowego przez dwie organizacje, w kontekście ustawy deregulacyjnej.

Ustawa o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych (zwana dalej ustawą deregulacyjną), która weszła w życie 10 sierpnia 2014 roku, dereguluje lub całkowicie dereglamentuje 9 zawodów rynku finansowego oraz 82 inne zawody. W grupie zawodów rynku finansowego znajdują się osoby usługowo prowadzące księgi rachunkowe, biegli rewidenci, doradcy podatkowi, agenci celni, aktuariusze, agenci i brokerzy ubezpieczeniowi, osoby przyjmujące zakłady wzajemne oraz osoby prowadzące kolektury gier losowych. W niniejszym artykule autor skoncentruje swoją uwagę na zawodzie księgowego¹.

Istotą zmiany, jaką wywołała ustawa deregulacyjna jest całkowita likwidacja procesu wydawania certyfikatu księgowego przez Ministra Finansów. W związku z powyższym wprowadzono zmiany, które powodują, że czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych może wykonywać każda osoba, która spełni wymogi dotyczące posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych i niekaralności oraz wykupi ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej².

Ustawa deregulacyjna respektuje sytuację osób posiadających certyfikaty księgowe, które mogą się nim posługiwać w celu poświadczenia swoich kwalifikacji zawodowych. Certyfikat, który nie jest już wymagany, może obecnie świadczyć o wiarygodności i prestiżu oraz rzetelności wykonywanych usług księgowych. Lista tych osób nadal widnieje na stronie internetowej Ministerstwa Finansów i wskazuje na 69276 wydanych certyfikatów. Przykład takiego certyfikatu przedstawiono na rysunku 1.

¹ S. Biliński, P. Muż, *Deregulacja zawodów księgowych i finansowych w 2014 r.*, Infor, 2014, s. 3.

² Ibidem.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

CERTYFIKAT KSIĘGOWY

Nr 6165/2004

Na podstawie § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2002r. w sprawie uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (Dz. U. Nr 120, poz. 1022) zaświadcza się, że

Pan(i) Iwona Barczyk

ur. [REDACTED] r. w [REDACTED]

jest uprawniony(a) do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Z upoważnienia Ministra Finansów
Dyrektor
Departamentu Rachunkowości
Joanna Dadacz

Warszawa, 2004-06-21

Rysunek 1. Przykład Certyfikatu księgowego Ministerstwa Finansów

Źródło: <https://www.rachunkowe-biuro.info.pl/certyfikowany-ekspert-uslug-ksiegowych/> [dostęp z dnia 07/10/2020].

Uwolnienie dostępu do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i rezygnacja z certyfikatu księgowego wydawanego przez Ministerstwo Finansów spowodowało wzrost zainteresowania poświadczeniami wydawanymi przez organizacje branżowe funkcjonujące na rynku pracy np.: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce czy Centrum Informacji Księgowej.

Konsekwencje wprowadzeniu ustawy deregulacyjnej

Wprowadzona ustawa oznaczała rezygnację z wymogu posiadania wyższego wykształcenia kierunkowego lub wyższego uzupełnionego studiami podyplomowymi z zakresu rachunkowości oraz z egzaminu państwo-

wego na rzecz samoregulacji rynku usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Ponadto niesiono wymóg odbycia praktyki zawodowej a także zrezygnowano z wymogu korzystania z pełni praw publicznych.

A zatem po wprowadzeniu ustawy deregulacyjnej działalność usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych mogą wykonywać przedsiębiorcy, pod warunkiem, że czynności z tego zakresu będą wykonywane przez osoby, które³:

1. mają pełną zdolność do czynności prawnych,
2. nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości,
3. mają zawartą umowę ubezpieczenia OC za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością (zgodnie z ustawą o rachunkowości).

Konsekwencją zderegumentowania usług prowadzenia ksiąg rachunkowych jest także⁴:

- doprecyzowanie przepisów o odpowiedzialności kierownika jednostki (ustawa o rachunkowości) – nadal kierownik jednostki ponosi pełną odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości, ale obowiązki te mogą zostać powierzone przedsiębiorcy usługowo prowadzącemu księgi rachunkowe, który to będzie odpowiedzialny za szkody powstałe w wyniku wykonywania tych obowiązków i przyjął odpowiedzialność w tym zakresie w formie pisemnej,
- dostosowanie przepisów ustawy o rachunkowości w zakresie odpowiedzialności karnej za prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych oraz odpowiedzialności za prowadzenie takiej działalności bez zawartej umowy ubezpieczenia OC – z uwagi na fakt zniesienia wymogu posiadania certyfikatu księgowego, odpowiedzialność karna za prowadzenie działalności w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych bez spełnienia warunków opisanych powyżej w punktach 1, 2, 3.

Można powiedzieć, że wprowadzone w ustawie deregulacyjnej zmiany przepisów były rewolucyjne. Wielu komentatorów i środowiska opiniotwórcze dostrzegały w tych zmianach różne ryzyka związane z bezpieczeństwem obrotu gospodarczo-prawnego. Patrząc obiektywnie należy dostrzec ryzyko prowadzenia usług księgowych przez osoby nieposiadające odpowiednich kompetencji i kwalifikacji lub które je doskonala, a nawet dopiero się ich uczą⁵.

Należy jednak dostrzec pozytywne strony wprowadzenia ustawy deregulacyjnej, takie jak: wzrost elastyczności zatrudniania księgowych, którzy nie posiadają certyfikatu księgowego, czy możliwość przejścia na zatrudnienie na podstawie własnej działalności gospodarczej, a tym samym do redukcji kosztów pracy⁶.

Poświadczenia wydawane przez organizacje branżowe Stowarzyszenie Księgowych w Polsce

Powstała po deregulacji przestrzeń wypełniło m.in. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (SKwP), które wprowadziło Uchwałą z dnia 17 grudnia 2013 r. (z późn. zm.) tytuł zawodowy certyfikowanego eksperta usług księgowych.

Tytuł **certyfikowanego eksperta usług księgowych**, nadawany przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, gwarantuje, iż legitymująca się nim osoba posiada sprawdzoną oraz aktualizowaną wiedzę i umiejętności w zakresie organizowania usług księgowych, czemu służą wymagane coroczne, obowiązkowe i potwierdzone szkolenia. SKwP na swojej stronie internetowej prowadzi ogólnodostępny, aktualny **rejestr osób posiadających tytuł CEUK**, który wskazuje na 183 wydane certyfikaty. Przykład takiego certyfikatu przedstawia rysunek 2. Osoby nie spełniające obowiązku ustawicznego doskonalenia zawodowego zostają wykreślone ze wspomnianego rejestru i tracą zdobyty tytuł zawodowy⁷.

³ Ibidem, s. 5.

⁴ Ibidem.

⁵ P. Żuraw, *Tożsamość zawodowa księgowych*, Difin, Warszawa 2018, s. 158.

⁶ Ibidem.

⁷ www.skwp.pl

Tytuł certyfikowanego eksperta usług księgowych może uzyskać osoba, która⁸:

1. posiada wykształcenie wyższe i trzyletnią praktykę na samodzielnym stanowisku w księgowości lub wykształcenie średnie i pięcioletnią praktykę na samodzielnym stanowisku w księgowości,
2. posiada wiedzę i umiejętności zawodowe potwierdzone dokumentem uprawniającym do usługowego prowadzenia ksiąg (certyfikat, zaświadczenie) wydanym przez Ministerstwo Finansów lub wiedzę i umiejętności zawodowe z zakresu rachunkowości, poświadczane przez Stowarzyszenie certyfikatem głównego księgowego lub dyplomowanego księgowego,
3. rozumie istotę i znaczenie przestrzegania norm i zasad etycznych w pracy zawodowej,
4. uznaje potrzebę ustawicznego doskonalenia zawodowego przez cały okres pracy związanej z rachunkowością i zobowiązuje się do spełniania tego obowiązku,
5. jest członkiem Stowarzyszenia.

Rysunek 2. Przykład Certyfikatu eksperta usług księgowych

Źródło: <https://www.rachunkowe-biuro.info.pl/certyfikowany-ekspert-uslug-ksiegowych/> [dostęp z dnia 07/10/2020].

⁸ Ibidem.

Oprócz tytułu CEUK SKwP na mocy uchwały z 2009 roku prowadzi certyfikację zawodu księgowego, przez którą rozumie się poświadczenie, sprawdzonych w trybie egzaminów, kwalifikacji osób przygotowanych do wykonywania zawodów związanych z rachunkowością. Certyfikacja zawodu księgowego w ramach ścieżki edukacyjnej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce obejmuje cztery poziomy kształcenia, których zakończenie z wynikiem pozytywnym stanowi podstawę potwierdzenia kwalifikacji w obrębie zawodu⁹:

- stopień I – księgowy,
- stopień II – specjalista do spraw rachunkowości,
- stopień III – główny księgowy,
- stopień IV – dyplomowany księgowy (1001 osób na dzień 27.10.2020).

Potwierdzenie kwalifikacji w zawodzie księgowego na poziomach I, II i III kształcenia, następuje na podstawie pozytywnych wyników egzaminów przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne, działające w jednostkach organizacyjnych, będących organizatorami kursów podstaw rachunkowości, dla samodzielnych księgowych (bilansistów) oraz dla kandydatów na głównych księgowych¹⁰.

Dyplomowanym księgowym jest osoba o sprawdzonej oraz aktualizowanej wiedzy i umiejętnościach w zakresie organizowania rachunkowości jednostek, prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z polskimi i międzynarodowymi standardami rachunkowości, a także prowadzenia gospodarki finansowej, w tym spraw podatkowych jednostki¹¹.

Zgodnie z przyjętymi zasadami tytuł zawodowy dyplomowany księgowy może uzyskać osoba, która¹²:

- ukończyła studia wyższe w Polsce lub zagraniczne studia wyższe uznawane w Polsce za równorzędne i włada językiem polskim w mowie i w piśmie oraz odbyła trzyletnią praktykę w dziedzinie rachunkowości, w tym co najmniej dwa lata na samodzielnym stanowisku albo posiada wykształcenie uzyskane w Polsce lub za granicą, uprawniające do wstąpienia na studia wyższe i włada językiem polskim w mowie i w piśmie oraz odbyła sześćioletnią praktykę w dziedzinie rachunkowości, w tym co najmniej trzy lata na samodzielnym stanowisku,
- korzysta w pełni z praw publicznych oraz ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- ma nieposzlakowaną opinię, a zwłaszcza nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślnie popełnione przestępstwo: przeciwko mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów lub za przestępstwo skarbowe,
- jest członkiem Stowarzyszenia Księgowych w Polsce,
- złożyła z wynikiem pozytywnym egzaminy na dyplomowanego księgowego,
- złożyła przyrzeczenie.

Egzamin na dyplomowanego księgowego przeprowadza Główna Zawodowa Komisja Egzaminacyjna.

W ramach systemu certyfikacji zawodu księgowego powołana została przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Księgowych w Polsce Rada Pracodawców, która spełnia funkcje opiniodawcze i doradcze na rzecz władz Stowarzyszenia w trosce o wysokie kwalifikacje osób wykonujących zawody związane z rachunkowością. Rada ta realizuje swoje funkcje w szczególności przez¹³:

- opiniowanie założeń organizacyjno-programowych dla poszczególnych stopni kwalifikacyjnych certyfikacji zawodu księgowego,
- opiniowanie rozwiązań w zakresie systemu ustawicznego doskonalenia zawodowego,
- inspirowanie nowych kierunków kształcenia księgowych,
- bieżącą współpracę w zakresie promocji i podnoszenia rangi dyplomowanego księgowego.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż SKwP swoje certyfikaty kieruje do osób fizycznych. Nie wyklucza to oczywiście prowadzenia przez nie działalności polegającej na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych.

⁹ P. Żuraw, *Tożsamość zawodowa księgowych*, Difin, Warszawa 2018, s. 165.

¹⁰ Ibidem, s. 166.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ www.skwp.pl

Centrum Informacji Księgowej

Kolejną organizacją branżową wypełniającą lukę powstałą po deregulacji jest Centrum Informacji Księgowej, która oferuje dwa rodzaje certyfikatów: dla biur rachunkowych (Certyfikat C.I.K.) i dla księgowych (Certyfikat Księgowy C.I.K.).

Rysunek 3. Wzór Certyfikatu C.I.K. obecnie obowiązujący

Źródło: www.cik.org.pl [dostęp z dnia 07/10/2020].

Według Centrum Informacji Księgowej Certyfikat C.I.K. jest gwarancją świadczenia usług księgowych na najwyższym poziomie. Wzór takiego certyfikatu przedstawia rysunek 3. Liczba wystawionych, aktywnych Certyfikatów C.I.K. oscyluje około 2 tysięcy. Certyfikat otrzymują biura rachunkowe, które pozytywnie przeszły weryfikację, spełniając poniższe kryteria oraz przystąpiły do Programu C.I.K.¹⁴:

¹⁴ www.cik.org.pl

1. Co najmniej 1 osoba posiada Certyfikat Księgowy lub Świadectwo Kwalifikacyjne MF/Lista KIDP/Rejestr Biegłych Rewidentów.
2. Biuro posiada ubezpieczenie OC na prowadzenie usług księgowych.
3. Biuro nie posiada zaległości finansowych – informacja w BIG.
4. Biuro ma nienaganną opinię u klientów – weryfikacja na podstawie opinii otrzymywanych przez C.I.K.
5. Biuro pracuje na licencjonowanych programach księgowych.
6. Biuro posiada co najmniej dwuletnie doświadczenie w prowadzeniu usług księgowych.

Biura Rachunkowe uczestniczące w Programie C.I.K. otrzymują Certyfikat Centrum Informacji Księgowej oraz wpis na Listę Certfikowanych Biur Rachunkowych, promowaną przez C.I.K. wśród przedsiębiorców poszukujących profesjonalnych usług księgowych.. Dodatkowo, biura uczestniczące w Programie C.I.K. mają możliwość skorzystania z preferencyjnych warunków ubezpieczenia OC oraz zniżek na szkolenia¹⁵.

Według Centrum Informacji Księgowej Certyfikat Księgowy C.I.K. zaczął być wydawany po deregulacji zawodu księgowego w 2014 roku i jest potwierdzeniem posiadania niezbędnej wiedzy merytorycznej, pozwalającej świadczyć usługi księgowe na najwyższym poziomie. Certyfikat mogą otrzymać osoby, które uzyskały pozytywny wynik egzaminu, którego zakres określony został przez Ministerstwo Finansów przed deregulacją. C.I.K. wydało około 1500 aktywnych certyfikatów¹⁶.

Osoba ubiegająca się o zakwalifikowanie do egzaminu składa wniosek o przystąpienie do egzaminu, który powinien zawierać następujące dane: imiona, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres do korespondencji, adres e-mail, nr. telefonu, wykształcenie.

We wniosku należy również potwierdzić¹⁷:

- posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych oraz korzystanie z pełni praw publicznych,
- niekaralność za przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za czyn określony w rozdziale 9 ustawy o rachunkowość,
- ukończone minimum 2 lata studiów na jednym z kierunków: rachunkowość, finanse, ekonomia, prawo, administracja, zarządzanie. W przypadku ukończenia innego kierunku studiów oraz studentów/uczniów szkół partnerskich C.I.K. wniosek rozstrzygany jest indywidualnie.

Wymóg każdorazowego złożenia wniosku wraz z potwierdzeniami dotyczy również osób, które przystępowały już w przeszłości do egzaminu.

Do egzaminu może zostać zakwalifikowana osoba, która¹⁸:

- poprawnie wypełniła i przesała wniosek oraz spełnia wskazane wyżej kryteria,
- uiściła opłatę za egzamin na rachunek organizatora egzaminu.

Osoba zakwalifikowana do egzaminu, otrzymuje unikalny link do egzaminu online.

Po otrzymaniu wiadomości z indywidualnym linkiem do strony testu, należy uzupełnić wymagane pola formularza z danymi osobowymi i przejść do rozwiązywania testu online. Jest to test jednokrotnego wyboru, składający się z 20 pytań. Na rozwiązanie testu jest przeznaczony czas 30 minut. Egzamin zostaje zaliczony w przypadku uzyskania min. 60% możliwych do zdobycia punktów. Podczas egzaminu nie należy: opuszczać okna przeglądarki, w którym rozwiązywany jest test¹⁹.

Po zakończeniu egzaminu na wskazany adres e-mail osoba zdająca otrzyma informacje o jego wyniku. W przypadku pozytywnego wyniku egzaminu oraz uiszczeniu stosownej opłaty Centrum Informacji Księgowej w ciągu 2 tygodni zobowiązane jest wystawić i wysłać Certyfikat Księgowy C.I.K. oraz wpisać daną osobę do bazy osób posiadających Certyfikat Księgowy C.I.K.²⁰. Wzór takiego certyfikatu przedstawiono na rysunku 4.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

Rysunek 4. Wzór Certyfikatu Księgowego C.I.K. obecnie obowiązujący

Źródło: www.cik.org.pl [dostęp z dnia 07/10/2020].

Podsumowanie

Wprowadzenie ustawy deregulacyjnej spowodowało powstanie luki w uwiarygadnianiu kwalifikacji i kompetencji biur rachunkowych. Lukę tę wypełniają organizacje branżowe, takie jak Stowarzyszenie Księgowych w Polsce czy Centrum Informacji Księgowej. Należy jednak podkreślić, że obecnie nie ma obowiązku

poddawania się certyfikacji i osoby prowadzące działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych, czy też księgowi robią to dobrowolnie. Autor opracowania nie zamierza osądzać, która z wymienionych organizacji certyfikujących jest lepsza, czy gorsza, ale w subiektywnej ocenie uważa, że certyfikaty wydawane przez SKwP są trudniejsze do osiągnięcia, niż wydawane przez C.I.K., a co za tym idzie dają większą gwarancję jakości posiadanych umiejętności i wiedzy w obszarze rachunkowości. Trudno jest porównać certyfikaty wydawane przez Ministerstwo Finansów, Centrum Informacji Księgowej oraz Stowarzyszenie Księgowych w Polsce z dwóch powodów. Po pierwsze SKwP oferuje różne poziomy certyfikowania, a ścieżka edukacyjna jest złożona i wielostopniowa, natomiast CIK oferuje certyfikację na jednym poziomie. Ministerstwo Finansów także nie różnicowało poziomu edukacyjnego. Po drugie, nie można jednoznacznie ocenić trudności w osiągnięciu, któregoś z wyżej wymienionych certyfikatów, nie mając wglądu w pytania egzaminacyjne. To co niewątpliwie jest podobne dla wymienionych organizacji i instytucji, to przeprowadzanie egzaminów jako formy weryfikowania wiedzy, umiejętności i kompetencji osób certyfikowanych.

Ważne jest również dostrzeżenie innych form poświadczania kwalifikacji i kompetencji księgowych, którymi autor nie zajął się w niniejszym opracowaniu, ale nie należy o nich zapominać. Należą do nich kursy i szkolenia poświadczane świadectwami lub dyplomami oraz studia pierwszego i drugiego stopnia z zakresu rachunkowości i finansów, a także studia podyplomowe.

Bibliografia

- Biliński S., Muż P., *Deregulacja zawodów księgowych i finansowych w 2014 r.*, Infor, 2014.
- Grabowska-Kaczmarek E., Jonas K., Szulc M., Świetla K., Zieniuk P., *Rola księgowych i biegłych rewidentów w zmieniającym się otoczeniu prawnym i gospodarczym*, Difin, Warszawa 2020.
- Żuraw P., *Tożsamość zawodowa księgowych*, Difin, Warszawa 2018.
- Dz. U. poz. 1047.
- Dz. U. poz. 768.
- www.skwp.pl
- www.cik.org.pl
- www.gov.pl
- <https://www.rachunkowe-biuro.info.pl/certyfikowany-ekspert-uslug-ksiegowych/>

Accounting certifications in the context of deregulation of the job

Summary:

The bill concerning easier access to regulated occupations, which was passed in 2014, changed the principles of certifying accountants. The procedure, of issuing the certificates by the Ministry of Finance was abandoned, which resulted in a gap in this area. Trade associations such as Accountants Association in Poland or Accounting Information Centre are aiming to close the gap. The aim of this dissertation is to outline and compare methods and principles of granting accounting certifications by the above-mentioned organizations in the context of deregulation bill.

Keywords:

deregulation, accountants, certifications